

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Κοινωνικά υπεύθυνα χρηματοπιστωτικά προϊόντα» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2011/C 21/06)

Εισηγητής: ο κ. Carlos TRÍAS PINTO

Την 1η Οκτωβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Κοινωνικά υπεύθυνα χρηματοπιστωτικά προϊόντα».

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαΐου 2010.

Κατά την 463η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Μαΐου 2010 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου 2010) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 129 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Ο όρος «κοινωνικά υπεύθυνα χρηματοπιστωτικά προϊόντα» θα μπορούσε να ερμηνευθεί κατά τρόπο ώστε να υποδεικνύει όλα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που διατίθενται από τον τραπεζικό και τον ασφαλιστικό τομέα, καθώς και από τον τομέα της διαχείρισης επενδύσεων. Εντούτοις, η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται ως επί το πλείστον στις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (SRI) οι οποίες εξασφαλίζονται από τα ταμεία συλλογικών επενδύσεων που είναι διαθέσιμα τόσο στους θεσμικούς επενδυτές όσο και στο ευρύ κοινό. Τα ταμεία συλλογικών επενδύσεων προβαίνουν, εξ ορισμού, στην πραγματοποίηση επενδύσεων. Για να μπορεί ένα ταμείο να θεωρηθεί ως κοινωνικά υπεύθυνο, απαιτείται να επιλέγει τις επενδύσεις του βάσει ενδεδειγμένων κριτηρίων. Τα περισσότερα ταμεία επενδύουν σε μετοχές επιχειρήσεων. Το μείζον ζήτημα για την πλειονότητα των ταμείων έγκειται στη δυνατότητά τους να εντοπίζουν επιχειρήσεις οι οποίες πληρούν τα αναγκαία κριτήρια ESG (Ethical, Social, Governance - ηθικά και κοινωνικά κριτήρια και κριτήρια διακυβέρνησης). Εκεί όπου οι συνθήκες είναι ώριμες για κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις, υπάρχει ένα ευρύ φάσμα οργάνων που καθορίζουν τον βαθμό στον οποίο οι μεμονωμένες επιχειρήσεις πληρούν τα κριτήρια ESG.

1.2 Υπάρχουν πολλοί συμβουλευτικοί οργανισμοί για την τεχνική υποστήριξη κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων. Διεθνείς χρηματοπιστωτικοί δείκτες όπως ο Dow Jones Sustainability DJSI Index ή ο FTSE4GOOD, παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες για τη σύσταση και τη λειτουργία ταμείων κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων (SRI), είτε σε γενική είτε σε επιλεκτική βάση. Ορισμένα ταμεία, για παράδειγμα, ίσως να επικεντρώνονται σε καταξιωμένες εταιρείες, που πληρούν υψηλά κριτήρια δεοντολογίας και χρηστής διακυβέρνησης. Άλλες μπορεί να έχουν οικολογικό ή περιβαλλοντικό πρόγραμμα. Αυτές οι παραλλαγές είναι όλες αποδεκτές.

1.3 Υπό τις συνθήκες που επικράτησαν μετά την κρίση, για την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στις χρηματοπιστωτικές αγορές, είναι απαραίτητη η κατεύθυνση των επενδύσεων σε επιχειρήσεις με κοινωνικές και ηθικές αξίες. Μπορούμε να δηλώσουμε μετά βεβαιότητα ότι, μετά από αυτή την κρίση, δεν θα είναι πια δυνατό να επανέλθουμε στις «συνήθεις επιχειρηματικές πρακτικές» (Business as usual).

1.4 Με τη σοφία της ύστερης γνώσης, καθίσταται πλέον σαφές ότι η συμπεριφορά πολλών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών πόρρω απέιχε από την εκπλήρωση

των κοινωνικών προτύπων και των προτύπων διακυβέρνησης που αναμενόταν από τόσο κορυφαίες επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ ζητά τα προγράμματα κοινωνικής ευθύνης που αναπτύσσουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της Ευρώπης του 21ου αιώνα, τόσο στον κοινωνικό τομέα όσο και στον τομέα της χρηστής διακυβέρνησης.

1.5 Τα αποτελέσματα των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων (Socially Responsible Investment - SRI) αναδεικνύουν τη θετική σχέση που συνδέει τις κοινωνικές με τις οικονομικές επιδόσεις των ιδρυμάτων που προτείνουν κοινωνικά υπεύθυνα επενδυτικά προϊόντα. Και όχι μόνον αυτό: η αποδοτικότητα των SRI δεν είναι μικρότερη ούτε ο κίνδυνος μεγαλύτερος απ' ό,τι των συμβατικών επενδύσεων.

1.6 Οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων και τα ιδρύματα διαχείρισης επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών συνιστούν σημαντικό μηχανισμό για τον προσανατολισμό των αποταμιεύσεων προς τις παραγωγικές επενδύσεις. Ωστόσο, θα πρέπει να προωθηθούν περαιτέρω η παροχή επενδυτικών συμβουλών, η βελτίωση των τεχνικών διαχείρισης και η συνιστώσα των ανθρώπινων σχέσεων και της κοινωνικής ευθύνης που ενέχονται στην επικοινωνία.

1.7 Για να συμβάλουν στις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις, πρέπει να συνεκτιμούν τις εξής πτυχές: μακροπρόθεσμη θεώρηση, κριτήρια κοινής ωφέλειας, αξιοπιστες και αυστηρές αναλύσεις.

1.8 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να προωθήσουν την ανάπτυξη των SRI, προκειμένου να διευκολυνθεί η «τυποποίηση» και η εδραίωση των υφιστάμενων συστημάτων διαχείρισης των προϊόντων αυτών, ενισχύοντας τη διαφάνεια των πληροφοριών, τη συγκρισιμότητα των αναλύσεων των επενδυτών, την τεχνική κατάρτιση και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών. Σύμφωνα με ορισμένες ενδείξεις, οι χρηματοπιστωτικές αγορές αντιδρούν θετικά στην εφαρμογή συστημάτων τυποποίησης και στη χορήγηση πιστοποιήσεων στους διαφόρους φορείς.

1.9 Μία θετική συνέπεια που θα προκύψει από τη ρύθμιση-φίλτρο για τις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (SRI) είναι η δυνατότητα αποκλεισμού - είτε από τη ρυθμιστική αρχή είτε από επαγγελματίες συμβούλους - ορισμένων τίτλων από τα χαρτοφυλάκια επενδύσεων, η οποία θα ωθήσει τις επιχειρήσεις να βελτιώσουν τη συμπεριφορά τους από περιβαλλοντική, κοινωνική και διαχειριστική άποψη.

1.10 Η ΕΟΚΕ προτείνει να αναπτυχθούν ειδικές πρωτοβουλίες για τη διάδοση των προϊόντων αυτών και την εκπαίδευση στον χρηματοπιστωτικό τομέα: εκπόνηση δημοσιευμάτων, κατάρτιση, δημιουργία εξειδικευμένων δικτυακών τόπων, μαθήματα επί χρηματοοικονομικών θεμάτων στα σχολεία.

1.11 Ένας από τους στόχους των προγραμμάτων χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης είναι να προωθηθούν οι υπεύθυνες, συνετές και μακροπρόθεσμες επενδύσεις από τις οικογένειες, σύμφωνα με το προφίλ κινδύνου, την περιουσιακή κατάσταση και τους στόχους της καθεμίας.

1.12 Οι κοινωνικές και δημογραφικές εξελίξεις επιβάλλουν να μελετηθεί μια μεταβολή όσον αφορά το πνεύμα και τις πρακτικές των μακροπρόθεσμων επενδύσεων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την προώθηση επενδύσεων σε κοινωνικά υπεύθυνα ταμεία εκ μέρους των δημοσίων φορέων, μέσω της θέσπισης κατάλληλων χρηματοοικονομικών και φορολογικών κανόνων, καθώς και μέσω των ίδιων των δημοσίων συμβάσεων.

1.13 Οι δημόσιες διοικήσεις διαδραματίζουν, πράγματι, σημαντικό ρόλο όσον αφορά την προώθηση τόσο της ζήτησης υπεύθυνων επενδύσεων (μεμονωμένοι ή θεσμικοί επενδυτές) όσο και της προσφοράς (διαχειριστικοί φορείς και φορείς διάθεσης στην αγορά). Οι ίδιες οι δημόσιες διοικήσεις μπορούν να τονώσουν την αγορά με διαχείριση των επενδύσεων των κρατικών επενδυτικών ταμείων ή των αποθεματικών. Εκτός από τον παραδειγματικό της χαρακτήρα, η συμπεριφορά τους συνιστά καθοριστικό και καταλυτικό στοιχείο, με ισχυρό αποτέλεσμα μόχλευσης.

1.14 Από την πλευρά τους, οι εκδότες και οι ίδιες οι επιχειρήσεις μπορούν να κινητοποιήσουν το κοινό των επενδυτών εξηγώντας του, με διαφάνεια και με τη χρήση αυτών των κριτηρίων στην επενδυτική στρατηγική τους, γιατί οι πολιτικές διατηρησιμότητας που ακολουθούν συνιστούν δείκτες ποιότητας της διαχείρισης.

2. Κοινωνική ευθύνη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

2.1 Η λεγόμενη «κοινωνικά υπεύθυνη» επιχείρηση σε επίπεδο διοίκησης δημιουργεί ευκαιρίες για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι ικανά να ανταποκριθούν στις προσδοκίες που έχει από αυτά η κοινωνία.

2.2 Με τη δημοσίευση του Πράσινου Βιβλίου «Προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη»⁽¹⁾ και, κατόπιν, του εγγράφου του ΟΟΣΑ (Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη «Corporate Social Responsibility»)⁽²⁾, ενισχύθηκε το κοινωνικοοικονομικό πρότυπο της επιχείρησης που αναλαμβάνει ευθύνες έναντι των «stakeholders» (των «ενδιαφερόμενων μερών»)⁽³⁾.

2.3 Στον χώρο των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι ιδρυτικές αρχές των ταμειευτηρίων⁽⁴⁾ κατατάσσουν τους φορείς αυτούς, καθώς και τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία κοινωνικής πρόνοιας, ως προδρόμους της σημερινής Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Η κοινωνική διάσταση ως στοιχείο

της ταυτότητάς τους⁽⁵⁾ εμφανίζει ειδικούς στόχους που γεφυρώνουν με τη φιλοσοφία της «κοινωνικής οικονομίας», η οποία αποτελεί μια αυξανόμενη οικονομική και κοινωνική δύναμη παγκοσμίως⁽⁶⁾. Μια συγκεκριμένη εκδήλωση της δέσμευσης αυτής συνιστά η ένταξη των ατόμων με αναπηρία.

2.4 Η τρέχουσα χρηματοοικονομική κρίση γεννήθηκε στον τραπεζικό κλάδο, όπου οι υπερβολικοί κίνδυνοι που ανέλαβαν οι τραπεζίτες γιγαντώθηκαν από την ελλιπή εποπτεία των τραπεζών. Στο επίκεντρο της βρέθηκαν τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα (στεγαστικά ενυπόθηκα δάνεια, καταναλωτικά δάνεια, παράγωγα και δομημένα προϊόντα) και οι ηθικοί κίνδυνοι (moral hazards), στη διαδικασία διάθεσης στην αγορά από την τράπεζα. Ο ρόλος που διαδραμάτισαν εν προκειμένω οι οργανισμοί αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας – ο οποίος χαρακτηρίζεται από προφανείς συγκρούσεις συμφερόντων – απέβη καθοριστικός για την όξυνση της κρίσης, σε συνδυασμό με τα γνωστά κενά της νομοθεσίας.

2.5 Κύρια ευθύνη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αποτελεί σήμερα η συνετή και αυστηρή διοίκηση της επιχείρησης, παράλληλα με τη χορήγηση πιστώσεων για τη χρηματοδότηση των δράσεων της παραγωγικής οικονομίας και της κατανάλωσης των νοικοκυριών.

2.6 Υπό τις συνθήκες της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλουν να τηρήσουν τη δέσμευσή τους έναντι της κοινωνίας. Και κάτι παραπάνω: η ίδια η κρίση υπήρξε απόδειξη επιχειρηματικής ανευθυνότητας και κατέδειξε την ανάγκη ενίσχυσης και βελτίωσης της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Η εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι ζήτημα ταυτότητας, δέσμευσης και επιχειρηματικής στρατηγικής.

2.7 Για όλους αυτούς τους λόγους, η ΕΟΚΕ συνιστά τον προσδιορισμό στρατηγικών κατευθύνσεων δράσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα με στόχο να τονωθεί η ανάπτυξη των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων (SRI), να εισαχθούν κατάλληλα φορολογικά μέτρα, να θεσπιστούν συστήματα τυποποίησης των προϊόντων, να βελτιωθεί η προστασία των επενδυτών, να καθιερωθούν ορθές τραπεζικές πρακτικές και να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή αγορά χάρη σε υπεύθυνες και κατάλληλες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

3. Κοινωνικά υπεύθυνα χρηματοπιστωτικά προϊόντα

3.1 Ορισμός και εμβέλεια της γνωμοδότησης

3.1.1 Πρόκειται για **προϊόντα αποταμίευσης** (τρέχοντες λογαριασμοί, λογαριασμοί υψηλής απόδοσης, καταθέσεις ταμειευτηρίου, δομημένες καταθέσεις), **επενδυτικά προϊόντα** (οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων: ταμεία επενδύσεων και εταιρείες επενδύσεων-συντάξεις και ασφαλίσεις: συνταξιοδοτικά ταμεία και προγράμματα, ασφάλειες ζωής είτε χρηματοπιστωτικές είτε συνδεδεμένες με αμοιβαία κεφάλαια: θεματικά ταμεία), **πιστωτικά μέσα και μέσα χρηματοπιστωτικής στήριξης** (μικροπιστώσεις, ταμεία ανανεούμενων πιστώσεων, ταμεία αμοιβαίας εγγύησης και κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου), τα οποία συμπεριλαμβάνουν στον σχεδιασμό τους **κριτήρια περιβαλλοντικά, κοινωνικά και χρηστικά διαχείρισης**, χωρίς σε καμία περίπτωση να παραμελούν τους αναγκαίους στόχους χρηματοπιστωτικού κινδύνου και αποδοτικότητας.

⁽¹⁾ COM(2001) 366 τελικό. Βλ. επίσης την ανακοίνωση της Επιτροπής «Πραγμάτωση της εταιρικής σχέσης για τη μεγέθυνση και την απασχόληση: να γίνει η Ευρώπη πόλος αριστείας στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης», COM(2006) 136 τελικό.

⁽²⁾ «Corporate Social Responsibility: Partners for Progress», ΟΟΣΑ, Παρίσι 2001.

⁽³⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η δεοντολογική και κοινωνική διάσταση των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών οργανισμών», ΕΕ C 100 της 30.4.2009, σ. 84.

⁽⁴⁾ Παρουσιάζονται στο έγγραφο 143 της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ταμειευτηρίων, του 1990.

⁽⁵⁾ E. Castelló (2005): «El liderazgo social de las Cajas de Ahorro», FUNCAS Ediciones.

⁽⁶⁾ J.L. García (2009): *Las cuentas de la economía social: magnitudes y financiación del tercer sector en España, 2005*. Civitas Ediciones. Βλ. το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την κοινωνική οικονομία της 19.2.2009, με εισηγήτρια την κ. Patricia Toia, P6_TA(2009)0062.

3.1.2 Η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται στα **επενδυτικά προϊόντα**, είτε μέσω της «λιανικής αγοράς» είτε μέσω της θεσμικής αγοράς. Σε γενικές γραμμές, πρόκειται για την επένδυση σε όποιους οργανισμούς υιοθετούν καλύτερη συμπεριφορά και υποστηρίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Συνεπώς, τα προϊόντα αυτά έχουν τη φιλοδοξία να παρουσιάζονται ως αποτελεσματικό μέσον για τη συμβολή στην συνολική ανάπτυξη της κοινωνίας, καθώς συνιστούν κίνητρο για τις επιχειρήσεις ώστε να συμπεριφέρονται κατά τρόπο που ανταποκρίνεται στα συμφέροντα των επενδυτών.

3.1.3 Βεβαίως, δεν πρέπει να συγχέονται τα κοινωνικά υπεύθυνα ταμεία επενδύσεων με τα ταμεία που επενδύουν σε κοινωνικούς σκοπούς. Τα δεύτερα παραχωρούν ένα ποσοστό μόνον των κερδών τους σε κοινωνικούς φορείς, δεν έχουν όμως κανέναν λόγο να τηρούν κριτήρια κοινωνικής ευθύνης όσον αφορά την επιλογή των επενδύσεών τους. Ωστόσο, οι επενδύσεις για κοινωνικούς σκοπούς και οι κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (SRI) μπορούν να συνυπάρχουν σε ένα και το αυτό ταμείο.

3.2 Προέλευση και εξέλιξη

3.2.1 Η προέλευση των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων συνδέεται με κίνητρα ηθικής φύσεως. Από τη δεκαετία του '80 ήδη, το φαινόμενο αυτό ενισχύθηκε προοδευτικά, χάρη στην ώθηση που του έδωσαν η παγκοσμιοποίηση, η οικολογική και κοινωνική ευαισθητοποίηση και η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών.

3.2.2 Οι κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις πρωτοεμφανίζονται στον αγγλοσαξονικό κόσμο (7). Στον ευρωπαϊκό χώρο (8), υπάρχουν αγορές που γνώρισαν σημαντική ανάπτυξη, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Κάτω Χώρες, η Νορβηγία, η Γαλλία, η Σουηδία, το Βέλγιο και, σε μικρότερη κλίμακα, χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία και η Γερμανία.

3.3 Εννοιολογικές διευκρινίσεις

3.3.1 Οι πόροι από τις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (SRI) εισρέουν σε επιχειρήσεις. Παραδοσιακά, οι επενδύσεις με δεοντολογικά κριτήρια συνδέονταν με κίνητρα κυρίως ηθικά, ιδεολογικά ή κοινωνικά, ενώ σήμερα επιχειρείται η ολοκληρωμένη ενσωμάτωση οικονομικών, περιβαλλοντικών, κοινωνικών και διαχειριστικών πτυχών της συμπεριφοράς της επιχείρησης, με μακροπρόθεσμες προοπτικές.

3.3.2 Στις επενδυτικές αποφάσεις παρεμβαίνουν κριτήρια κοινωνικής ευθύνης (φίλτρο), βάσει των οποίων αποκλείονται ορισμένες επενδύσεις και προκρίνονται εκείνες που εμφανίζουν καλύτερη συμπεριφορά. Από αυτή την άποψη, στόχος της κοινωνικά υπεύθυνης επένδυσης είναι να επηρεάζει μακροπρόθεσμα τις στρατηγικές των επιχειρήσεων και να εναρμονίζει τις αξίες του επενδυτή με αυτές του αντικειμένου στο οποίο επενδύει.

(7) Eurosif (2008). Ο όγκος του ενεργητικού στις Ηνωμένες Πολιτείες ανέρχεται σε 1 917 δισ. ευρώ το 2007.

(8) Eurosif (2008). Τα περιουσιακά στοιχεία σε κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις αντιπροσωπεύουν στην Ευρώπη 2 665 δισ. ευρώ το 2007.

3.3.3 Οι αξιολογητές χρησιμοποιούν περί τα εξήντα κριτήρια. Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται ορισμένα από αυτά που χρησιμοποιούνται συχνότερα (9).

Κριτήρια αποκλεισμού	Κριτήρια πρόκρισης
Όπλα	Ισότητα ευκαιριών
Πειράματα σε ζώα	Ανακύκλωση
Εκμετάλλευση του τρίτου κόσμου	Διαφύλαξη ενέργειας και φυσικών πόρων
Ρύπανση	Διαφάνεια της πληροφόρησης
Γενετικές παρεμβάσεις	Δέσμευση αλληλεγγύης έναντι της κοινωνίας
Πορνογραφία, καπνός και οισοπνευματώδη	Στήριξη της κατάρτισης και της εκπαίδευσης
Υποβάθμιση του περιβάλλοντος	Τυποποίηση προϊόντων

3.3.3.1 Ο παραπάνω κατάλογος δεν σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν αρνητικά χαρακτηριστικά εφαρμόζουν σήμερα ανεύθυνη διαχείριση. Αντιθέτως, ενδέχεται να τηρούν τα πλέον αυστηρά δεοντολογικά πρότυπα όσον αφορά τη διοίκηση της επιχείρησης, έστω και αν ορισμένοι επενδυτές μπορούν να θεωρήσουν ένα συγκεκριμένο τομέα, π.χ. των εξοπλισμών, ηθικά επιλήψιμο.

3.3.4 Τα κριτήρια βιωσιμότητας που χρησιμοποιούνται στις ΚΥΕ (SRI) πρέπει να γίνουν αντιληπτά ως δυναμικές έννοιες, που επιτρέπουν την ενσωμάτωση νέων και σημαντικών πτυχών της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (CSR) που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Σε σχέση με την ισότητα ευκαιριών, για παράδειγμα, θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθούν κριτήρια που αφορούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως δείκτες ένταξης στην απασχόληση ή δυνατότητα πρόσβασης στους χώρους εργασίας, σε εμπορικά καταστήματα, σε προϊόντα και υπηρεσίες.

3.3.5 Για την κατάρτιση συγκριτικών δεδομένων σχετικά με την ανάπτυξη των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων σε παγκόσμια κλίμακα, η στρατηγική του κατακερματισμού των αγορών μας οδηγεί στη διάκριση μεταξύ της θεσμικής αγοράς (κυρίως ιδρύματα που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών) και της αγοράς «λιανικής» (η οποία εξακολουθεί να περιορίζεται στα επενδυτικά ταμεία).

3.4 Νέοι θεσμοί

3.4.1 Τα θεσμικά όργανα της χρηματοπιστωτικής αγοράς ανέπτυξαν μηχανισμούς προκειμένου να συμπεριλάβουν στη διαχείρισή τους τη διατηρησιμότητα. Ο διάλογος με τα «ενδιαφερόμενα μέρη» είναι κοινό στοιχείο και του συμβατικού τραπεζικού συστήματος και των «ηθικών τραπεζών» (10) και πραγματοποιείται μέσω συνεδριάσεων ή με τη συμμετοχή σε ηλεκτρονικές πλατφόρμες.

(9) Muñoz *et al.* (2004): «The social responsibility performance of ethical and solidarity funds: An approach to the case of Spain». Business Ethics. A European Review. Vol 13, number 2/3 April, July.

(10) Ο όρος «ηθική τράπεζα» είναι ο πιο διαδεδομένος, χωρίς να αποκλείονται και άλλοι, όπως «κοινωνική», «εναλλακτική» κλπ. Βλ. INVERCO (Επιτροπή δεοντολογίας - 1999).

3.4.2 Η ανάπτυξη των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων οδήγησε στη δημιουργία νέων θεσμών ή στην προσαρμογή των παραδοσιακών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στον χώρο της διαμόρφωσης και διάδοσης διεθνών χρηματιστηριακών δεικτών (λ.χ. Dow Jones Sustainability DJSI Index ή FTSE4Good), της εκπόνησης και διάθεσης στην αγορά βάσεων δεδομένων, των αναλύσεων διατηρησιμότητας, της παροχής συμβουλών περί κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων κλπ.

3.4.3 Στην ανάπτυξη των «Αρχών για υπεύθυνες επενδύσεις» του OHE (Principles for Responsible Investment – PRI), συνετέλεσε ο ενεργός ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η δημιουργία του Social Investment Forum (Φόρουμ Κοινωνικών Επενδύσεων – SIF) στις Ηνωμένες Πολιτείες, καθώς και του European Social Investment Forum (Ευρωπαϊκό Φόρουμ Κοινωνικών Επενδύσεων – Eurosif) στην Ευρώπη, συμβάλλουν στον διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη⁽¹¹⁾.

3.5 Διαχείριση χαρτοφυλακίων

3.5.1 Η ανάπτυξη κοινωνικο-οικονομικών προσομοιώσεων εισάγει μέτρα κοινωνικής αποδοτικότητας στα παραδοσιακά χρηματοπιστωτικά πρότυπα, υπερβαίνοντας την απλή σχέση αποδοτικότητας-κινδύνου. Έτσι, οι στόχοι των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων στηρίζονται στην επιλογή επενδύσεων βάσει κριτηρίων κοινωνικών, περιβαλλοντικών και χρηστής διαχείρισης, πέραν των καθαρά χρηματοοικονομικών κριτηρίων.

3.5.2 Τα τελευταία χρόνια έχει αναγνωριστεί η ανάγκη να εφαρμοστεί στον χρηματοπιστωτικό τομέα ένα πλαίσιο κοινωνικής ευθύνης, γεγονός που οδήγησε στη λεγόμενη «βιώσιμη» ή «κοινωνικά υπεύθυνη» χρηματοοικονομική (Sustainable Finance). Η τάση αυτή συνδέεται με τις εξελίξεις της θεωρίας της «συμπεριφορικής χρηματοοικονομικής» και επεκτείνει την ανάλυση της οικονομικής και ψυχολογικής συμπεριφοράς των ατόμων στην κοινωνική και την περιβαλλοντική συμπεριφορά⁽¹²⁾.

3.5.3 Οι φορείς που ανέπτυξαν περισσότερο τις τεχνικές αξιολόγησης και κατάταξης των επιχειρήσεων με βάση την κοινωνικά υπεύθυνη συμπεριφορά είναι οι οργανισμοί αναλύσεων της διατηρησιμότητας⁽¹³⁾, με την εφαρμογή διαφόρων μεθόδων αξιολόγησης. Συγκεκριμένα, τα συμπεράσματα διαφόρων μελετών που έχουν εκπονηθεί στο τομέα αυτόν επισημαίνουν ότι «οι κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις δεν απαιτούν από τον επενδυτή να θυσιάσει την οικονομική αποδοτικότητα», υπό την οπτική πάντοτε της μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης απόδοσης.

3.6 Τυποποίηση προϊόντων

3.6.1 Για να αναδειχθούν και να καθιερωθούν τα κοινωνικά υπεύθυνα χρηματοπιστωτικά προϊόντα —είτε πρόκειται για προϊόντα επένδυσης είτε αποταμίευσης ή χρηματοδότησης— χρειάζεται πρώτα να προσδιοριστούν με απόλυτη σαφήνεια οι απαιτήσεις που πρέπει να πληρούν, οι οποίες θα εγγυώνται την εφαρμογή των αρχών της κοινωνικής ευθύνης και των διαδικασιών παρακολούθησης, διαρκούς αξιολόγησης και διαφάνειας.

3.6.2 Συγκεκριμένα, η Ένωση Τυποποίησης και Πιστοποίησης της Ισπανίας (Asociación Española de Normalización y Certificación – AENOR)⁽¹⁴⁾ αναθεωρεί επί του παρόντος ένα πρότυπο για τα κοινωνικά υπεύθυνα χρηματοπιστωτικά προϊόντα (UNE 165001: 2002 EX, Instrumentos financieros éticos), προκειμένου να προτείνει γενικές απαιτήσεις που θα κατευθύνουν τα ιδρύματα που προτίθενται να σχεδιάσουν και να θέσουν στην αγορά τέτοια προϊόντα, και να προσφέρει στους χρήστες τη μέγιστη δυνατή διαφάνεια και προβολή των δεοντολογικών αυτών κριτηρίων.

3.6.3 Παράλληλα, σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπονήθηκαν κατά τα τελευταία χρόνια κριτήρια αυτορρύθμισης του κλάδου⁽¹⁵⁾, συχνά κατόπιν αιτήματος των κρατικών εποπτικών οργάνων, προκειμένου να καταγράφεται ο αυξανόμενος αριθμός νέων κοινωνικά υπεύθυνων επενδυτικών ταμείων, που εμφανίζει σημαντική πρόοδο. Οι ελεγκτές και οι επαγγελματίες σύμβουλοι παρέχουν περαιτέρω δυνατότητες ελέγχου και επίτευξης ισορροπίας.

3.6.4 Αξίζει επίσης να επισημανθεί η πρωτοβουλία για την ενίσχυση της διαφάνειας κατά τη χρήση αυτών των κριτηρίων, που προωθεί το EUROSIF (Ευρωπαϊκό Φόρουμ Βιώσιμων Επενδύσεων) και άλλα παρόμοια φόρουμ των κρατών μελών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο καταναλωτής λαμβάνει πληροφορίες για τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται και την εφαρμογή τους, χωρίς να υπεισέλθει σε αξιολόγηση του χρηστού ή υπεύθυνου χαρακτήρα των προϊόντων.

3.6.5 Η πρωτοβουλία ενίσχυσης της συγκρισιμότητας των εκθέσεων που εκπονούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όσον αφορά τις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις επιχειρεί να προτείνει ένα τυποποιημένο υπόδειγμα εγγράφου, το οποίο να ανταποκρίνεται στις ανάγκες ενημέρωσης των επενδυτών σε διάφορες χώρες της ΕΕ.

4. Συστήματα προστασίας του καταναλωτή

4.1 Η εμπιστοσύνη των καταναλωτών προς τις επιχειρήσεις παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών υπέστη σοβαρό πλήγμα με τη χρηματοοικονομική κρίση. Η δεοντολογία του κλάδου τελεί υπό αμφισβήτηση. Είναι, λοιπόν, η κατάλληλη στιγμή για να αναλάβουν δράσεις τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για την καθιέρωση και την εδραίωση των κοινωνικά υπεύθυνων χρηματοπιστωτικών προϊόντων.

4.2 Βελτίωση της πληροφόρησης του πελάτη

4.2.1 Μία από τις συνέπειες της χρηματοπιστωτικής κρίσης είναι η αυξανόμενη μέριμνα των ρυθμιστικών αρχών για τους αποταμιευτές και τους επενδυτές. Η στάση αυτή ενισχύθηκε μέσω επιτροπών διατησίας, ενημερωτικών φυλλαδίων και οδηγιών, ελέγχου της διαφήμισης⁽¹⁶⁾ (πρέπει να είναι σαφής, αμερόληπτη και μη παραπλανητική) όλων των χρηματοπιστωτικών προϊόντων, μέσω της σύστασης υπηρεσιών παραπόνων ή με τον θεσμό του διαμεσολαβητή (Ombudsman).

⁽¹⁴⁾ AENOR (2008): «Ética. Sistema de gestión de la responsabilidad social de las empresas» (Δεοντολογία. Σύστημα διαχείρισης της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων).

⁽¹⁵⁾ Οι επιτροπές ελέγχου των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών αναφέρουν εάν εφαρμόζουν κριτήρια κοινωνικής ευθύνης κατά τις αποφάσεις επένδυσης.

⁽¹⁶⁾ Βλ. την γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης των οδηγιών 2003/71/ΕΚ σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και Οδηγία 2004/109/ΕΚ για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά», COM(2009) 491 τελικό, CESE 257/2010.

⁽¹¹⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο αντίκτυπος των ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων, των αμοιβαίων κεφαλαίων κινδύνου και των κρατικών ταμείων επενδύσεων στις βιομηχανικές μεταλλαγές στην Ευρώπη», ΕΕ C 128 της 18.05.2010, σ. 56.

⁽¹²⁾ Για το ζήτημα αυτό, σημαντικές είναι οι πρωτοπόρες εργασίες του Amartya Sen (1970): *Collective choice and social welfare*, Holden-Day.

⁽¹³⁾ Προσφέρουν στους επενδυτές υπηρεσίες παροχής συμβουλών και ελέγχου.

4.2.2 Ωστόσο, κατά τις τραπεζικές πρακτικές συμβαίνει να μην ενημερώνονται πάντοτε κατάλληλα οι πελάτες σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Λόγου χάρι, σε πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽¹⁷⁾ καταγγέλλονται οι παρατυπίες του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα σε πολλά κράτη μέλη, όπως η έλλειψη διαφάνειας και οι υψηλές τιμές των προμηθειών, καθώς και οι δυσχέρειες σύγκρισης των προσφορών των διαφόρων τραπεζικών ιδρυμάτων ώστε να μπορεί ο πελάτης να επιλέξει την πιο συμφέρουσα.

4.2.3 Η διαφάνεια έναντι των πελατών απαιτεί την παροχή σαφούς, ακριβούς, κατανοητής και συγκρίσιμης πληροφόρησης. Συγκεκριμένα, τα κοινωνικά υπεύθυνα χρηματοπιστωτικά προϊόντα θα οφείλουν, τουλάχιστον, να περιλαμβάνουν τον ορισμό της «κοινωνικά υπεύθυνης επένδυσης (SRI)» που εφαρμόζουν, τα πρακτικά κριτήρια που χρησιμοποιούν (φίλτρο SRI), τη σύνθεση της επιτροπής SRI⁽¹⁸⁾, τις προμήθειες διαχείρισης, κατάθεσης κλπ., καθώς και την τακτική δημοσίευση ανεξάρτητων εκθέσεων σχετικά με την τήρηση των αρχών κοινωνικής ευθύνης του προϊόντος.

4.2.4 Η παροχή πληροφοριών μέσω της υπηρεσίας εξυπηρέτησης πελατών συμβάλλει στη συνεχή βελτίωση (καθοριστικό παράγοντα της ποιότητας μιας υπηρεσίας) και στην υπεύθυνη εξυπηρέτηση μετά την πώληση, καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του προϊόντος ή έως ότου ο πελάτης αποδεσμευθεί από αυτό.

4.3 Προώθηση της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης

4.3.1 Η χρηματοοικονομική εκπαίδευση διαγράφεται ως μία από τις ευθύνες που θα πρέπει να αναλάβουν από κοινού ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας, ώστε να ανταποκριθούν στην πρόκληση που θέτει το ολοένα και πιο σύνθετο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον. Ωστόσο, η σχετική κατάρτιση θα πρέπει να εξασφαλίζεται χωρίς την παρεμβολή των συμφερόντων διάθεσης στην αγορά συγκεκριμένων χρηματοπιστωτικών προϊόντων.

4.3.2 Διάφορες πρωτοβουλίες έχουν εμφανιστεί εκ μέρους των εποπτικών οργάνων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για την προώθηση της χρηματοπιστωτικής εκπαίδευσης του πληθυσμού, υπό την επωνυμία «προγράμματα χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης», ως μέσον για την αποτροπή ιδίως των περιπτώσεων υπερχρέωσης των οικογενειών και τη συνδρομή για την επιλογή προϊόντων που ανταποκρίνονται στο προφίλ κινδύνου και στην περιουσιακή κατάσταση της καθημίας τους.

4.3.3 Οι πολιτικές χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης που έχουν ακολουθηθεί συμβάλλουν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης έναντι του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η σημασία τους έχει αναγνωριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο στην ανακοίνωση της Επιτροπής για τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση⁽¹⁹⁾ όσο και στα τελικά συμπεράσματα του Συμβουλίου «Οικονομικά και Δημοσιονομικά Θέματα» της 14ης Μαΐου 2008⁽²⁰⁾.

⁽¹⁷⁾ «Data collection for prices of current accounts provided to consumers», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009, http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/prices_current_accounts_report_en.pdf.

⁽¹⁸⁾ Συλλογικό όργανο εμπειρογνομώνων, το οποίο συνδράμει το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή τον διαχειριστικό ή εποπτικό φορέα του προϊόντος όσον αφορά τη μέριμνα για την ορθή εφαρμογή του δεοντολογικού «φίλτρου» και την αναθεώρηση των παρεχόμενων πληροφοριών. Παρότι αυτό δεν συμβαίνει πάντοτε, το κάθε χρηματοπιστωτικό προϊόν θα έπρεπε να απολαμβάνει της συνδρομής μίας επιτροπής.

⁽¹⁹⁾ COM(2007) 808 τελικό.

⁽²⁰⁾ Ανακοινωθέν Τύπου του Συμβουλίου «Οικονομικά και Δημοσιονομικά Θέματα» 8850/08 (Presse 113), σ. 14.

4.3.4 Η παροχή κινήτρων για τη διενέργεια μελετών σχετικά με τις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις και η κατάρτιση των φορέων της αγοράς συντελούν στην υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών εκ μέρους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, στα πλαίσια της πολιτικής για τη διατηρησιμότητα. Το εκπαιδευτικό υλικό και οι κώδικες συμπεριφοράς αποτελούν χρήσιμη βάση για την πρόοδο της κατάρτισης.

4.4 Παροχή συμβουλών περί χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

4.4.1 Η ευρωπαϊκή οδηγία MIFID⁽²¹⁾ απαιτεί από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα την ενίσχυση της προστασίας του επενδυτή και την προσφορά στους πελάτες τους προϊόντων που ανταποκρίνονται στο προφίλ του εκάστοτε επενδυτή. Επιπλέον, απαιτεί να υπάρχουν σαφή όρια μεταξύ παροχής συμβουλών και προσφοράς προϊόντων, ενώ ορίζει ότι οι χρηματομεσίτες οφείλουν να γνωρίζουν λεπτομερώς τα προϊόντα που θέτουν στην αγορά. Επομένως, οφείλουν να ρωτούν τον πελάτη, στο πλαίσιο του ελέγχου της καταλληλότητας, κατά πόσο συμφωνεί με τις πολιτικές κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων (SRI), ώστε να του προσφέρουν ή να του αναθέσουν (διαχείριση χαρτοφυλακίων) τα καταλληλότερα προϊόντα SRI σε κάθε περίπτωση.

4.4.2 Ειδικότερα, τα κοινωνικά υπεύθυνα χρηματοπιστωτικά προϊόντα θα πρέπει να περιλαμβάνουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου που να εντοπίζουν τους κινδύνους των επενδύσεων, καθώς και να εποπτεύουν την πιθανότητα ύπαρξης συγκρούσεως συμφερόντων και να ενημερώνουν καταλλήλως την επιτροπή SRI (η οποία θα πρέπει να απαρτίζεται κατά πλειοψηφία από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, ώστε να εξασφαλίζεται η αντικειμενική της κρίση).

5. Προοπτικές των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων

5.1 Σε μία συγκυρία όπως η παρούσα, οι κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις μπορούν να ωφεληθούν, υπό την προϋπόθεση ότι οι επενδυτές θα μπορούν να διακρίνουν τις επιχειρήσεις που τάσσονται μακροπρόθεσμα υπέρ της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης από εκείνες που την χρησιμοποιούν ως απλό μέσον προώθησης.

5.2 Τα ιδρύματα που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών εμφανίζονται ως η μεγάλη ευκαιρία για την τόνωση των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων. Σύμφωνα με τον κ. Jáuregui⁽²²⁾, στην Ισπανία, η ενδεχόμενη διάθεση στην αγορά του 10 % του αποθεματικού της κοινωνικής ασφάλισης με κριτήρια διατηρησιμότητας⁽²³⁾ θα ευνοούσε την ανάπτυξη πνεύματος κοινωνικής ευθύνης.

5.3 Ως παράδειγμα ορθής πρακτικής για την κινητοποίηση του επιχειρηματικού κόσμου και των δημοσίων αρχών, αξίζει να αναφερθούν δράσεις όπως η απονομή του «Medal of Social Solidarity» (μετάλλιο κοινωνικής αλληλεγγύης), που διοργανώνει το Business Centre Club, μία από τις κυριότερες εργοδοτικές οργανώσεις της Πολωνίας. Πρόκειται για ειδική διάκριση που επιβραβεύει πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των διευθυντικών στελεχών, για την προώθηση, μεταξύ άλλων, της ιδέας της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

⁽²¹⁾ Οδηγία 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων.

⁽²²⁾ Ευρωβουλευτής και μέλος της οργάνωσης «Alternativa Responsable».

⁽²³⁾ Διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαθέτουν αντίστοιχο αποθεματικό.

Τα μέταλλα απονέμονται παρουσία εκατοντάδων διευθυντών, υπουργών, διπλωματών, του Πρωθυπουργού ή ακόμη και του ίδιου του Προέδρου της Πολωνίας, του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή του Προέδρου της ΕΟΚΕ.

5.4 Για να φθάσουν οι κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις σε επίπεδο ωρίμανσης, η ΕΟΚΕ καλεί τις δημόσιες αρχές να τις προωθήσουν και, συγκεκριμένα, να διευκολύνουν τη θέσπιση κατάλληλων νομικών πλαισίων, να τονώσουν τις επενδύσεις με κριτήρια διατηρησιμότητας, να συμβάλουν στην προβολή των ορθών πρακτικών και να προσφέρουν κίνητρα για επενδύσεις σε αυτού του είδους τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, λ.χ. μέσω κατάλληλων φορολογικών πολιτικών⁽²⁴⁾. Ένας πολύ αποτελεσματικός τρόπος τόνωσης της αγοράς είναι να εισαγάγουν οι δημόσιες αρχές αυτά τα κριτήρια στις δικές τους επενδύσεις, τόσο σταθερής όσο και κυμαινόμενης απόδοσης, με τους πόρους των κρατικών επενδυτικών ταμείων ή τα

αποθεματικά της κοινωνικής ασφάλισης, όπως κάνει η Γαλλία. Στον τομέα της ρύθμισης, και όσον αφορά τη διαφάνεια, αξίζει να τονιστεί ο αντίκτυπος που έχει η ανάπτυξη της νομοθεσίας, η οποία καλεί τους φορείς διαχείρισης των επενδυτικών ταμείων ή των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών να διευκρινίζουν εάν εφαρμόζουν ή όχι κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια κατά την επιλογή των επενδύσεων, όπως γίνεται στη Βρετανία.

5.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία που έχει η δέσμευση των επιχειρήσεων και η ενεργός διαχείριση εκ μέρους των ενδιαμέσων της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Οι διαχειριστές των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών, οι επιτροπές SRI των προϊόντων, οι επιτροπές ελέγχου και τα συνδικάτα συνιστούν παράγοντες που ενισχύουν τον δυναμισμό της αγοράς κοινωνικά υπεύθυνων ταμείων.

Βρυξέλλες, 26 Μαΐου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽²⁴⁾ Economistas sin Fronteras (οικονομολόγοι χωρίς σύνορα): «Cómo fomentar la inversión socialmente responsable en España» (Πώς θα τονωθεί η κοινωνικά υπεύθυνη επένδυση στην Ισπανία), UNED, 2007.